

శ్రీ కుషాగారాభ్యుదయము

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

శ్రీ కుమారాభ్యుదయము

DONATED TO
TTD CENTRAL LIBRARY

విశ్వజిత సత్యనారాయణ

సెర్వసామ్యములు

గ్రంథకర్త

ప్రథమ ముద్రణము

ప్రతులు ౧౦౦౦

మూల్యము

రూ. ౨. ౦౦

దొడ్డుల : పెనామి

1954

వరలక్ష్మి ప్రెస్, విజయవాడ - 2

శ్రీ తంగిరాల వీరరాఘవయ్య

జూనియర్ నామ : అంబాపురం చినలింగాల ఎస్టేట్స్ ఎజ్ సెట్టా
జనరల్ నూపరిండుండింట్ ఆం బొంచన్ అండ్ ఏజన్సీస్.
నేషనల్ ఇండియన్ లైవ్ ఇఫ్ స్క్వార్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్.

అంకితము

లేమ కృష్ణ కౌగిలింప వార్నిధి నెడ
 మాయె 'అవనిగడ్డ' నాయకమణి ?
దాని కాంతిచయము, త్రితత్య వేద వే
దాంగవిస్మహద్విజాళి గాఁగ

ఇది వేదభూమి యిచ్చట
 మొగలించదువు దివ్యై నెలుగు ముడుగకయ పదిం
 బది చమురు పోసినట్టిరు
 పృథాకు పరివృథసమాన వెలనాటి ద్విజల్

అమృషావాదు లకుత్సితుల్ హుతభుగర్పాధీన ధీసర్వులు
 త్రసుపాండిత్యులు సంప్రదాయమతు లద్ధాశీలు రానంద వి
 క్రము లాదేప్త అనీచబుద్ధు లసమాక్రాంతిల్ మహాదారు లా
 శ్రమబద్ధుల్ వెలనాటు లాంధ్రజనకాసారాంబుజాతేశ్వరుల్

‘తంగిరాల’ పేరి వంగసంబున సోమ
 యాజి పౌండరీక యాజివితతి
 యవనిగడ్డయంను నాది దీక్షితవాద
 సంప్రదాయభృత్ప్రజాపతితతి

సూరిమాళి సుబ్రహ్మణ్యసోమయాజి
 మూలభూతుండగాఁ దంగిరాల వంశ
 కల్పవృక్ష మాగ్నిధిప్రకాండ మయ్యె
 విస్ఫురద్విజశ్రేణి తర్పితము గాఁగ

భార్గవుడు చ్యాననుం డాపనానుఁ డౌర
 వుండు జామదగ్నుం డయి పాలించి తంగి
 రాలకులము పంచాశేయ ప్రధిత మగుచుఁ
 గోటి కక్క శ్రీవత్సస గోత్ర మగుచు

వారిలోన రామబ్రహ్మ పౌండరీక
 యాజి ప్రగ్రహధృత మనోవాజి నవ త 2
 టాకనిర్మాత మధుమధురాంబుదాత
 దాత యీ కృతినేత ముత్తత తండ్రి

కలి ముదిరి వేదవిద్యపై గౌరవంబు
 పోషణంబును దక్కు వైపోయి కావ్య
 జాని జనకుండు రామావధానిగారు
 బ్రహ్మకుకత్తి రెండవనైపు పదును పెట్టి

ఇటు చెటువులు త్రవ్వించెను
 అటు చరువుల హవిస్తు వేల్చె స్వాధ్యాయ సదా
స్ఫుటవాణి జనము మెచ్చుగఁ
 బటునగు లౌకికముకూడఁ బరిపాలించె

• అ మహాత్ము భార్య రామ సీతాదేవి
 యాలు మగలు తర్పితాత్ము లగుచు
 ముగురుసుతులఁ గనిరి మూఁడవపుత్రుఁ డీ
 రమ్యకావ్యభ ర్త రాఘవయ్య

॥ జరయు మృతియు లేక చనునట్లు పాక్షిండు
 ధనము విద్య కూర్చు దలఁపవలయు
 ధన్య మాచరింపఁ దగు మృత్యుచే దల
 పట్టి యీడ్వఁబడినవాఁడువోలె ॥

అన్న నన్నయ్యగారి వాక్యంబునకును
 లక్ష్మభూతంబుగాఁగ నిలం జరించు
 తంగిరాల కులాబి సుధాకిరణుండు
 రమ్యగుణశాలి శ్రీ వీరరాఘవయ్య

మరియుఁ గొందఱు ముట్టిన మట్టి యాన
 పైడి రాఘవు హస్తంబు పరుసవేది
 బంధురాజుకి నితడు సౌభాగ్యవేది
 బ్రాహ్మణశ్రేణి కితడు ప్రపాదివేది

ఆరామాదిక ధర్మ

ప్రారంభవిధాని రాఘవయ్య త్రియూ వి

ద్యారక్షసేయుఁ దొలిమే

లూరఁగఁ గలిమొగము నంగులొ ముంచునటుల్

మధురహాసన గల్లాకృతి

విధుమతి వేదార్థవిధి వివేకనటద్రూఢి

పృథుగతి 'కుప్ప లక్ష్యా

వథాని' తత్పరశాల పరిపాలింపన్

ప్రకటమతి రాఘవ ల

శ్రీకామేశ్వరుల గర్భమేదిని సస్య

శ్రీకొమల మగుఁగావుత!

చేకొని తత్కర్తి తెలుపు సేయుత విశేషన్

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవసేనావిజయము

పన్నిదనై నట్టి భాస్కరుల్ నోడిచిరో
యనఁ గాంతు లుమిసెను కనులవాడు
కూయగా విక్కిన కుక్కుటస్వామినా
గర్జించు ఫాలభాగంబువాడు
శక్తి యింకెక్కడ సమకూడు నన్నట్లు
లమరిన బాహుండములవాడు
కాలిపెక్కల వెండుకలు నెమ్మికన్నుల
జిలుగు జగాజిగుల్ చిమ్మువాడు

లతని తేజమ్మె యర్థమైనట్లు వాని
వంకఁ గాంచిన శౌర్యశబ్దము స్ఫురించు
నట్టి యొక్క కుమారుఁ డింద్రావసథము
చిత్రమగు సావడిఁ బచారు చేయుచుండి

తనుఁ బిలిపించి యింద్రుఁడును దారికదైత్యునినుండి యెల్ల పృ
థ్విని గెలువంగ నొ పనిసఱెఱును వేలుపు సేన యొక్క దా
రిని జవకుండఁ దన్నును వరిందెఁ జమూపతి నిట్టి క్షిప్రమై
స నిముసమందు నాయన మనస్సు మనస్సున లేకయుండఁగా

వానకాల మన్న భ్రాంతి సందీపించె
నిందుమీడ నెరిగె నింతలోన
నల గవాక్షమందు నరిసె నొక్కలతాంగి
తన్నుఁ గాంచుచుండఁ గన్ను లుంచి

తానుగూడఁ గన్నుఁ దరిలింపకయ చూడ
నామె మొఱిగి చనియె నచటినుండి
యంత నా గవాక్షమంతి శూన్యం బయ్యె
నతని యెడఁద శూన్య మయినయంతి

ఇంతలో నింద్రుఁ డరుచెంచి యేమి స్వామి
యనిన నేమి స్వామి యనె నా కుమారుఁ
డశనిమూర్ఖాసమై నయట్టి స్థితికి
మఘవుఁ డాందోళనం జెంది మనసునందు

దిగ్గున నెవ్వరో జలము తెండవి పిల్చెను వేల్పుతేడు నా
దగ్గర నున్న యా మెఱుపు తా జలకుండిక తెచ్చి నిల్వఁగా
సిగ్గున దాగుచు గనులచెంతలఁ గాంచెద రొక్క రొక్కరున్
దగ్గరండి యె నొక దప్పులగుండిన యట్లు తెంచుచున్

విసయముచేత బాంధ్ర నటబెట్టి వశానమయాన యేగె గ
 మ్మన నును సుగబట్టిన కుమారుడు నేమి యెఱుంగవట్లుగాఁ
 గనులను నీక మాద్దకొని కన్నుల తెల్విగ నేనా విచ్చిపో
 యిన యెట్లుగా నభినయించుచుఁ జేసెఁ జమూప్రసంగముల్

సావడియో లేని గొప్పయిత్తై ముక్త గ
 వాడుంబునందు నీరీక్ష నలుపు
 కనకపాత్రిఁగోడఁ గైకొని జల మూర
 కయ గోవుఁ జూపఁ గడపగాఁగ
 కడఁగి యుద్ధప్రసంగములు పల్కెడు శుకీ
 వ్యాసాపిఁబలు నొద్ద నాలకించు
 విసయాన నలును డి వెడలెడు గతివశా
 సమవైఖరీ మంధాముగ నడచు

పగటనే కోడికూసినపగిది ప్రక్క
 మీఁదినుండి హతాత్తుగా మేలుకొనును
 తన చదువునెచ్చయితి గ్రాథంబు మొదటి
 దొపుటయుఁ నున్నది యెంత సేపటికిని

ఇట్లును నుండికూడఁ బ్రభు వింటికి వచ్చినవేళఁ జావడి
 బట్టలు స్వామి యే పదియఁబట్టక వచ్చుచు నుండె నైచునా
 శిట్టుఁ సాగఁగా నెడఁద నిద్దఱును నిలుపంగలేక నా
 డెట్లనైన కోరిక నెలయింపంగ సాగ్యముకాక యొక్కట

కొగిలించినంతగా నెట్టయెదురుగాఁ
 గలసికొనిరి లోనిగడపమీఁద
 కొగిలించునట్లు కరములు నెత్తిరి
 వినయభావమునను వెనుకఁబడిరి

స్వామి యడిగెను నీదు పే రేమి యంచుఁ
 జెలియ చెప్పెను మఱి దేన సేన' యంచు
 ఇద్దఱును నవ్వినంతలో నెన్ని నాళ్ళ
 దై నదో యొక్క పరిచయ మవతరించె

ఇరువురు సాధునాగరకవృత్తులు కొరికిప్రసక్తి తేక సం
 గరమును నందులో మఘపుకార్యము తారకు గెల్పు నీతిలోఁ
 దెగువులు ముచ్చటించుచు నతిప్రమదాకృతి ప్రొద్దుపోయి యం
 బరమునఁ జందమామ కనుపట్టిన నట్టులె మాటలాడుచున్

ప్రొద్దుపోయి వేలుపుల తేడు వచ్చిన
 యపుడు నల్లె మాట లాడుచుండ
 వారి యింతయైన పరిచయం బంతలో
 నెట్టులయ్యె మఘపుఁ డెఱుంగలేడు

చదు విద్వఱకును జుట్ట
 మృది యెఱిగిన యంతలోన నాప్తత కలుగున్
 హృదయములు మున్నె విద్యా
 సునకులుగ గలసియున్న సుకులు కానన్

మరునాడు కలసికొనిగా
నిరువురు విడిపోయి రిద్ది యేమి విచట రా
తిరి తెలవారుట తప్పని
సరిగాఁ దెలవారె సురల స్వామియు వచ్చెన్

స్వామిదెస నామెయొక పరిచర్యచేయు
నామెదెస స్వామి యొక్కస్వామ్యమ్ము నెఱపు
పైకి నెయ్యమ్ము లోపలిభావ మేమి
పొంగక జగదంతర్వామివోలె నుండు

పోవ నిష్ఠములేకయుఁ బోవఁ దప్ప
కొక దినంబున స్వామియు నూరి కేగె
నాల్గుదినమాలు ముసలుపైనదియు నచట
నంత పనిచేయుటకు మనసాడకుండ

ఇచ్చట దేవసేన ప్రిభు వేగిన సంగతియే యెఱుంగకన్
వచ్చు నటంచుఁ జూచి మఱి వచ్చుట కన్నడ కెంతవేళకున్
గ్రచ్చటఁ దాను కానియెడ రా నని చెప్పట యేమి తప్పు నా
మచ్చోకించి రేపటికి మత్స్యమున్ విడి యేమి తోచకన్

తనలోన మాకందతరుకిసాలయ మేలొ
యరక కొపించునం చూహసేయు
దూరానఁ గోకిల వైరానఁ గవిించు
పద్మతిఁగొని పోన పొనర్చి

చలువ జాబిల్లి వెల్లుల నేనగున నిల్వ
ద్రొక్కికోలేనట్లు నూత్నిగోలు
అది యెన్న డనుకోనియది అమూచలా
నిలము కవోష్ణము నలపు నీగ

వదొగ్రంథము చూచుచు గుటమరు
దానిపై సుగంధోగ్ధుల నున్నవేళ
కోడికూయుట నిన్ను మేలగా ముప్పగెద
తెలిసికొనె నూరకముల మదేన సేన

ఒడలు పులకరింప నొక రానియె
బతనిగూర్చిన యూహా ముగించె
ఎవ్వరో యడిగిన నేదియె నారయ చె
పుగవచ్చు స్వామీయ పుణ్యం నాపి
నెమిలించుచీ యుద్ధిగ నొకటే దాని
వదలక తాలిచి పవలు నిలు
ఉత్తర యేదో గీయముగి యూత్తరసఖ్య
కృతసహస్రంబుగా గీయఁబడి

అనుగనాధుని దనసేవకాళి స్వామి
యంచు నాడిన హృదయగుబునందు సురిసి
తెలియరానట్టి బాధగా దేవసేన
నాలుగుదినాలు నాలుయుగాలుగాగ

విదవనాడు ప్రాంగణమునందు నా నిలుచున్నయట్లు చం
ద్రోదయవేళదాక నిలుచుండి సురేంద్రుడు నీట లేకపో
గా దను బల్కరిచుటకుగాని భయంపడియుండ సేవకుల్
సూచులవోలె గ్రుచ్చుకొనుచు వెలివెన్నెల సుక్కజేయఁగా

కనులు తెరిచియుండె గాన వచ్చెడునట్టి
వనిసి నెఱుఁగుతెల్వి తనుకులేకు
అంత స్వామి వచ్చె నత్తులలో బాగో
మున్నవాఁడు నాఁలుచున్నవాఁడు

వచ్చి దేవసేనప్రక్క కూర్చుండెను
తనువు తనువు నానుకొను విధాన
వెన్న నైనయట్టి వేసంగివెన్నెల
సన్న సన్నగాఁగ జల్లనయ్యె

చెక్కిలి చెక్కిలి నానిని
యొక్కరిఁబుజనుండు నాగిలి యొకరు కరములన్
నొక్కుచు భుజముల మనసుల
సుక్కిరి తన మెల్లమాన్చి సొక్కిరి తుదకున్

స్నేహము చిత్రిమైనయది చిత్తము లెంతటి దగ్గరై ననున్
దేములంకి దగ్గరకు దెచ్చుట కింకొకవేళ కావలెన్
నానెన్నోమఁ బెరిల సజ్జనులగ దెడఁబాటుకాక స
న్నిహితముల యూపుట దగ్గరసేయు మేనులన్

శ్రీధరా సీతీశాస్త్రగ్రంథ మొక్కందు
 స్వామియుఁ గూర్చుడి చదువుమాడ
 అతని బుజంబుపై నానిచి చిబ్బెందు
 దేవసేనయు దానిఁ జూచుచుండె
 స్వామి వామకరంబు పైకెత్తి గూయును
 మెడకును దగిలించె మెలికగాఁగ
 ఆ సమయంబున నరుదెంచె నిర్మలండు
 నింద్రుని రాక వా రెఱుంగలేదు

అమరనాథుండు నిస్తబ్ధుడై వినిపింతి
 యంతలోఁ జిలువవ్వున నచటనుండి
 వెనుతిరిగి శద్దుసేయక వెడలిపోయె
 భయముచే నట్లు నిట్లు సేసెను తొలఁగ

ఒక్కదినుంబున స్వామియు
 నక్కలికిం గాంచి నీకు నమ్మనదృశాంతా
 చిక్కి యహల్యాజారులు
 నెక్కడి జనకులు వచింపవే యని యడుగఁ

తమ రేమొ వేదమూర్తులు
 నమరేశ్వరు నట్లు లనుట యది మీకె తగు
 తమరిని సేనాపతిగా
 నంచు మరి యందుకేగదా శివమూర్తి!

తనర నరిప్ప నేమి యను దానవ సేలకు రెండుకన్నులై
తనయలు గల్గి రిద్దఱు మృతామృతబుద్ధులు దైత్య సేన కో
వన, దను నీతిశాస్త్రమునఁ బండితురాలయి దేవ సేనతో
ననయము మచ్చరించుఁ గలితామరనీతిమతిప్రగల్భతో

కడునడిఁ బాపముల్ కలిపికట్టిగఁ గట్టినయట్టివాడు దై
త్యుఁడొకఁడు కేశినామకుఁడు దుష్టసురారి నయప్రచార లు
బుఁడు మఱి దేవ సేనపయిఁ బూనిన మత్సరభావ మొప్పు న
ప్పడఁతుక కెట్లులైనఁ బరిభావముసేయఁగ నెంచు నిచ్చలుక

జనకుఁ డరిప్ప నేమి దితిజప్రభునీతిని దోషసంచయం
బును వచియించు నయ్యఖిలముక దనకూతురు దేవసేన నే
ర్పిన దని వ్యాఖ్య సేయుదురు వేదురుపొందిన సర్వదైత్యు లం
తన మఱి దేవ సేన యన దానవజాతికి గుండెమంటయై

వ్రాలి యె దేని దుష్టమగు రాక్షసనీతిని జూపు గూఢమా
వేళిను దేవ సేన గొని పెట్టుచు నుందురు కారలోన న
య్యాలరిచేతలోని దగు సర్థము స్పష్టముచేయు నంచు నీ
లీలను సేనఁ దట్టుకొనలేక యెటో వధియింప నెంచుచుక

అమరశ్రేణిని దానవావళికి నాహారంబుగా సృష్టి చే
సె మరిం దైవ మటంచు వారి దసలొసిద్ధాంత మామాట స
త్యముగాఁ గొందఱు దేవతల్ నడువ నా దైత్యసంతాన మ
కృమమార్గంబునఁబట్టి బిట్టు మితిమీరిక నేను దుఃఖించితిక

విష్ణువే రాముఁడో యిది పృథ్విఁబుట్టి
సర్వరాక్షససంహతి సంహరించు
నసురు లందఱు చావనియట్లు నేను
కొత్త యొకనీతి కల్పించికొంటి నడఁద

సర్వసృష్టియందు సతిపైన సంతతి
పైన బ్రేమ లేనివారు లేరు
ప్రేమ యెచటఁ గలదు హృదయంబునం దుండె
తల్పి తీయఁదగినదానియందు

దయ ప్రేమయొక్క రూపము
దయ పుట్టగఁ జాలదవ్వు తల్పివ్వఁగవలయుకా
దయ పుట్టె నేని రాక్షస
చయ మైనను వేల్పు లగుట సమకూడుగదా

శతధృతిఁగూర్చి నేఁ దపముసల్పితి నన్నును గొంచుఁబోయి దే
వతలను నొక్కసూరునకు భార్యను జేయు మటంచు నాతఁ డి
చ్చితి ననఁ గేశి నా తపముసేత నెఱింగి య దేమొ కీడు కో
రితి నని నేను వారికి దరిదుగ్గిడు నన్ను హరింప నెంచుచుకా

నన్ను నిద్రపోవుచున్నట్టి దానిని
నెత్తుకొంచు మింట నగిరిపోవ
మింటియందు నాకు మెలఁకువవచ్చి నే
సరచుచుంటి భయమునంది బిట్టు

కాశికింబోయి యచట విశ్వేశుసేవ
జరిపి మింటను వచ్చెడు హరిహాయుండు
నటపుల్క విని వచ్చి వజ్రాయుధమున
చండవేగునికేళిని సంహరించె

నన్నుఁగూర్చి మున్నె విన్నాడు నే నని
తెలిసి సంతసించి తెచ్చినాడు
ఆతనికిని నేను కూఁతుర నైతిని
నాటనుండి స్వామి నేటివరికు

నేటినుండి యింక నీ వేమి యాడువో
చెప్ప మన్న దేవసేన నవ్వెఁ
గాని తండ్రి యీయఁగావలెఁగద తాన
యనిన స్వామి తాన యడుగ ననియె

ఒకపని చేసిపెట్టి ధర నొక్కని కోరినఁ గోరవచ్చుఁ దా
రకుని జయించి పోయి యమరప్రభు నే నిఁక దేవసేనఁ బొం
దక బ్రదుకంగలే ననినఁ దా నమరేశ్వరుఁ డీయవచ్చు నూ
రక చని యిమ్మంటచడుగరా దడుగంజమి నే సురేశ్వరుఁ

నూ యింటికి రా! పోదము
నూ యమ్మను జూతుగాని నూ యమ్మ యనక
నూ యమ్మ యనంగ నీ
వే యెఱిగెడు నేను చెప్ప నేలీ నేనా!

అనిన నిట్లనె నవ్వుచు నంబుణాక్షి
అత్తగా రేమొ పరమదయాసముద్రు
రాలె మీ నాన్నగారికి వ్రాలి ముక్కు-
పైన నుండున టందు? కోపంబు స్వామి!

భూమినినంబుగాఁగఁ బెడమోముగ నిశ్చలదృష్టిరేఖగా
స్వామియుఁ గూరుచున్న నవవారిజలోచన యోగి స్వామి బా-
హుమృదుదండముగ గరమునం దెమలించి యిదంతకోపమే
నా మఱి నవ్వుటాల కనినక సిగబారెడు చేసికొందురా?

మఱియు స్వామియుఁ గోపంబు మానకున్న
దండ్రి యనుమతి వలదు పద చనుదెంతు
ననిన స్వామియు లేచె, వెంటనె లతాంగి
యతినిబడి యేగ విడిచీరయైన లేక

ఊరితుదిదాఁక జని పొలిమేర దాటి
కమ్మని పొలాలనడుమగాఁ గాలిబాట
వెడలుచుండిరి మును స్వామి వెనుక స్త్రీన
బాటవెంబడి నొకమాట పలుకు లేక

ఎచటనుండియో వచ్చెడు నింతలోన
నెట్టయెదురుగ నమరలోకేశ్వరుండు
నాయనంగాంచి కళవళ మంద స్వామి
కారణ మెఱుంగలేడయ్యె సౌరపతియు

ఇరువురివంశఁ గన్గొనగ నిర్వురు పల్కరు కొంతవేళకున్
హరిహాయుపాదయుగ్మమునయందున వ్రాలెను దేవసేన యా
హరికిని నప్పు డర్థమయి యాస్యమునం జిటునవ్వుతోడఁ దొం
డరపడి రిద్దఱున్ సరి పదం డని ముందున కేగి వెన్కకున్

మరిలి యిటు లనె శూరపద్మాసురున్ వ
ధించితివి స్వామి! నీ కిచ్చి దేవసేన ✕
పెండ్లి సేయంగ నెంచితి వెడలి బ్రహ్మ
తోడ వచియించి వచ్చుచున్నాడ ననుచు

ధృతి నారగ్వధబాలపత్రికసితశ్రీ పొల్చు చిన్నవృక్షున్
బృతనాసాహుఁడు వెళ్ళిపోవఁగ భుజావేల్లలతా తన్వియై
శితికంఠప్రియనూను డేగె దెసలన్ షేత్రంబులం గంకె ల
చ్యుతుఁడై కోయుచు నూచబియ్యమునుదించుం బొటలం బొడుచున్

ఇది సేనాసమీకరణ మను
ప్ర థ మా న న ము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవసేనావిజయము

ఉడుక్కగఁ బెట్టునో ప్రాయ నహా యొక్కదైశుబియ్యమైన బిం
దెడు జలమైనఁ దేగలుగునే యిది యే దొర కన్నకూతురో
లొడితె మ లేదు చూడఁగఁ దలోదరి పాదలిమూకలోపలం
జెడితివి కాపురానికి హ్రాసీయసి నచ్చటఁ దెచ్చినావురా!

పడినపాటులు పడని దేవతలుగాని
తారకాసుర సాగరోత్తరణకరణ
నావ నీ వౌదు వంచు నున్నారు నీవు
చెలఁగి యిందుపగింజఁ దెచ్చితివి పోయి

పుడిసిలించినవాఁడు విడిసి వట్టు మని సా
గరవారి పెత్తనరంగముల గములు
దుసికిలించినవాఁడు తూఁగి తూఁగించి మం
దాకినిఁ జలిపర్వతంబు గూడు

ముదలకించినవాడు పొదరు కన్నోమల నీ
లిమచేఁ బ్రభాతనాళికజన్ము
నురవడించినవాడు బిరుసుగడ్డెన మం
చుంగొండలో బీట్లు చూపునట్లు

ఎవ్వడో యొక్క తేజోమహీయు కూతుఁ
దెచ్చియుండిన దైత్యు సాధింపవచ్చు
వేల్పు లనుకొన్నయట్టిది వేటు నీవు
చేసినట్టిది వే రోయి చిట్టితండ్రి

అతితరభీతి నందితిసుమా నెల తక్కువవిడ్డ వంచు బా
పతిమిరలు ప్రిమై బ్రతికి బట్టనుగట్టితి వంచు సంతసిం
చితి నొక గొప్పయింటిదగు చేడియఁ గన్గొని పెండ్లిచేయ నం
చితి నిటు తల్లికిం దెలియఁజేయకపోయితి తెచ్చి తీయమన్

నాయనా? నీవు నెన్ని గండాలు గడచి
బయటఁబడినావో తలఁపునఁ బారె నేని
శాంతమై యుండి నా యొడలో జలదరించు
నీశ్వరకటాక్ష మున్నది యంతవరకు

ఇది నా భాగ్యము చూచెదన్ జిలుతెండ్రీ! ఆయొడలో తా నెఱుం
గదు నీ పుట్టినవేళ నీ జనని పైగాఁ గొంప నిప్పుంటుకొ
న్నది తండ్రీ! యది చాల దన్నటుల పై నన్ బాంగి భాగీరథీ
నది యిల్లంతయు నీటిలో మునిగి నానాబాధలై యుండఁగన్

అ వరదలోన నెచ్చట
నీవో నా తండ్రి యెచట నేనో తెలియం
గా వీలులేద చివరకు
నీ వగుపించితివి కొన్ని నెలలకు నాకు

వరదలోఁ గొట్టుకొనిపోయి వరద తీయ
నొడ్డునను తెల్లుతోటలో నొండులోనఁ
జిక్కి కడు పుబ్బనేడ్చెడు చిట్టితండ్రి
నిన్నుఁ గని జాలి యేరికి నెగడ కుండు.

పతులకు భీతలై వారుగుపల్లియ బ్రాహ్మణకాంత లల్లదొం
గతనముగాఁగఁ జన్మడుపఁగాఁ దెలిచిక్కని తెల్లుపూల సం
గతిఁ జిలుమెత్తపాతులఁ బగభృను రేలును సాగిపోవఁగా
బ్రతికితి నీవు నాదయిన భాగ్యము మంచిది రయ్య యింతకు

అటుగురు చంద్రు లుదయించినట్లులైన
నీ మొగము చూచి చలనై నెగడఁ గనులు
పసుపుతోటలో నంకురంబులవిధాన
తనుకు నా మేను పులకరించినది తండ్రి!

అనుచునె కోడలిం గని హిమాచలకన్యక మల్లెపూల కొం
దనుకుల మేలిపల్వరుసదాన! సరాసరి తూరుపోత కొ
గ్గిన తెలి మొక్కజొన్న చిటుగింజలవోలికఁ జూచె దేల ర
మ్మని తన చేరువందిగిది యీ సుదతీచిబుకంబు నెత్తచు

ననుసిగ్గు బెళుకుకన్నుల
నినిచెదు నావంకఁ గనుము నీలాంబుజలో
చన యీ నా బంగరు తం
డ్రిని జెట్టంబట్టి తీది యదృష్టము తల్లీ !

పేదసంసార మైనను పిల్ల ! మాది
పరువు మర్యాదలకును లోపంబు లేదు
ఇచట నాయన లేకుండ నే పనియును
మఱల దంతటివారు మీ మామగారు

సైనగబద్ధంత లేనెలజిగి నొసంట
సిగ్గునవ్వులు చెక్కిళ్ళఁ జెరువులేక
మనసుతో నిదానించి చూచిననుగాని
నీదు నందమ్ము తెలియదే నిభృతహాసన!

నునుపులు తీరువెల్లులఁ గనుల్ చెదరించును నిల్వనీయ దా
ర్చిన నడచుంతరంపుసిరి చిక్కనగుండియ చిక్కఁబట్ట నూ
కొను పడుచోటనే వెదకికోవలె నీలుపురాల! నాదు బి
డ్డను శుఖపెట్టు మమ్మ యకటా వికటంబుల సంచరింపక

చెడ్డసురాలికోసమయి జీతము బత్రైము లేని కొల్లు నా
బిడ్డది కాలిబంటలయిన వేల్పులపై దుముదారుగాని యే
ర్పడ్డ సురారీమూకలను బారఁగఁదోలెడువేళఁ గాక నా
బిడ్డ మనస్సులోపలను వేమటు త్రవ్వకొనుక మనస్వియై.

తెలియునో నీకుఁ దెలియదో జలరుహాక్షి
నా కొడుకు గొప్పకవిసుమీ నా యనుంగ!
ఉఱక నెప్పుడు నూహించుచుండు నెదియొ
కూర్చి నీపయి లే దనుకోకు మమ్ము

ప్రకృతి విచిత్రమైనయది బాలిక! పేదతనంబు మాకు న
చ్చిక యయినట్టిదా దినుసు చేడియ మా కులమింటికోడలై
యొకతుక వచ్చెనేని యదియున్ సిరితీపుల కంగలార్చుపో
లికయను మాకుఁ దగ్గటుల లేనిది యాటకు సంతసించుమే

వినయము నేర్పునొజ్జసుమి పేదతనం బది గుండెలోన నే
జనుడు జగంబుబాధలకు జాలయి నీరయి పోవు వానియా
త్మను రససిద్ధి మార్గమునఁ దార్చెడు నిచ్చెన దానిచేతఁ దూ
లిన జను లెవ్వరున్ రసఁ జలింపరు వేరసమార్గమందునన్

పొండమ్మ సుఖంపడు మాని
పండిన ముతైను వత్త పంపిన సిగ్గుల్
పండిన చేనగు కోడలు
నొందు విఱుగు నదివిధాన నొంగిఁ జేరి చనన్

అమ్మ యే మన్న దన్నట్లు లాత్మభర్త
సెజ్జవైఁ బండుకొని దేవసేనఁ గాంచె
ఆమె సిగ్గులచిటునవ్వులందుఁ దోచెఁ
బుట్టిని ల్పిడ నగు భీతి పోయినట్లు

చిటురేల చివురాకుచివరి జగాజిగుల్
 గిలకొట్టు లేతచెక్కిళ్ల మీఁద
 తమిరసాలకిసాలయము చిట్టచివరలు
 దమియించు లోచనాంతములమీఁద
 హరినీలశకల భాసురరమాసుషమా స
 ఖంబులౌ వక్త్రాలకములమీఁద
 సాబగారు పుట్టుమచ్చబెడంగు జిగిపొంగు
 కమ్మని నునుచిబుకంబుమీఁద

సాగువేఁ బోకజిగుల బుజాలమీఁద
 ఓలి నులిసెడు నవకంకణాలమీఁద
 నిటుదెసల మేనిపుల్కల నెసంగుచుండ
 కమ్మసిగులు ముద్దులు కలిసిపోయె

గోరువెచ్చన సుధాపూరకపోలమ్ము
 పతి తీసికొను తొమ్ముపై న నాన్చు
 మృదుకంపన స్వేదప్రదకరంబుల స్వామి
 చిబుకంబు చిటుతెదోసింట నూను
 చిటుభీతియపు వెనకతెరకాంతి విరజిమ్ము
 వలపుచే భర్తకన్నులను గాంచు
 పతిమనస్సునఁ గవ్వపడినట్లు గ్రహించి
 బతిమాలుగతి తలవంచి నవ్వు

జలరుహాయతాక్షీ తొలిసంగమమువేళ
 చిన్నిస్వామి సుఖము చేడికొనియె
 వలపు సిగ్గు భయము కలిసి ముప్పేటగా
 పేనినట్టి కోర్కె పేర్కొనేసి

సిగ్గును భయమును జంటగ
 మొగ్గిన యవి భయము విచ్చిపోయిన నైనక
 సిగ్గును చెదరక యున్నది
 సిగ్గునకే సిగ్గుకలదు సీమంతినలక

సాలయునుగాని తాఁ గనిన సొక్కు ప్రికాశముకాకయుండ సి
 గ్గు లొలుకు నాననంబు పెడకుకా కులయించుక భర్తతోమ్ముపైఁ
 దల యిడుఁ బెన్నిటికా నయనతామరసంబులఁ జూడఁబోవ దా
 వలఁ జిబుకంబు నొత్తు పతిపాణినవాంగులిఁ బంట నొక్కుచుక

తనయొడ లేమొ తీవ యని తాఁ బతి యాడిన వాని యొక్క చుం
 బనబరమార్థమైన తనమై సుమవల్లరి యంచు స్వామి చె
 ప్పినఁ దన మే న్నుభాసరిసివించిక యంచును భర్త యాడుచుం
 డిన ననుభూతికిం దెలిసె నికకము లంచును భర్తవాక్యములే

చెలువుగ భర్తపాదములచేతఁ గరంబులచేత మేనిచే
 సలలితచుంబనార్ద్ర ముఖసారిసపంతులచేత వాని యు
 జ్జ్వలప్రదానాహ మంజుతరవక్షముచేతను జొచ్చుకొన్న య
 వ్యెలడుక మేను కప్పఁబడి వే అగురూపమే లేనియట్లులై

తనమొగము రెండుచేతులఁ దాల్చి భర్త
వాల్చునీయక బిగువుగాఁ బట్టినంత
గజబిజి విలోచనంబుల కాంతు లొప్పు
జెచ్చికొని నవ్వు బిగువుగా దేవసేన

తనపదముకా పతిం దగులఁగాఁ దొలఁగింప లతాంగి స్వామి వెం
టన నలినాక్షి పాదనలినంబులు చేతుల నూని గట్టిగాఁ
దన మొడలందుఁ జేర్చికొని తాఁ దొలఁగింపగ నీయకున్న బీ
తున నది యొక్క పేమగుఱుతో యని మిన్నకయుండెనామెయుకా

పెంపుడుతండ్రికూడఁ గనిపించని యిచ్చట నత్తవారి పా
లింపులలో మెలంగనువలెకా బతి కూరిమి నిల్చునట్లు నె
ల్లింపవలెకా మనోహరుని లీల లటంచునె కాక యొక్క సా
ఖ్యంపుఁ బ్రవాహవీచికలయందున నామెకుఁ దోచ దేమియుకా

పతికి నిదురవచ్చెడుపగిది లేదు
నెలఁత తనకన్నముందర నిదురపోవ
నాతఁ డే మనుకొనునో యటంచు నెంచు
నెలఁత సాలసినకనులపై నిదురవచ్చె

స్వామిసుఖంబునుం జెఱుపఁజాలక వాహఁమైన కుక్కట
స్వామియు గూమినీరవశేంబుగఁ గూయక యూరకుండినకా
శ్రీమతి దేవసేన యెడఁజెందినదా నలనాటుచేత ని
ద్రానులినత్వముకా ఏదలె దాపయి వచ్చిన వేఁగుభోకకుకా.

స్నానముం చేసి శుభ్రవస్త్రంబు తాల్చి
 ముంగిటఁ జిత్రచిత్రముల్ రంగవల్ల
 కలను దీర్చెడి కోడలిఁ గాంచి యత్త
 యింతిచేఁ బరిచర్య చేయించుకొనియె

ఇది సేనాగ్రహణ మను
 ద్వి తీ యా న న ము

ఓం..

శ్రీ వల్లీ దేవసేనావిజయము

అచ్చపు జంటితేనెపెట యంబుజకాంతదృశాంత క్రొత్తగా
వచ్చినకోడ లార్ద్రాతరభావనిధానము కాంతభావ సం
పచ్చతురాస్యసుందరి కృపారస సాధుసుధాంబువాపి యం
చెచ్చట దేవసేన నుతులే వినిపించెను వారి కచ్చటకా
ఒకనాడు సప్తమాతృక
లు కోడలింజూడ మనసులోగొనిరా బో
రుకలుగఁ గైలాసాచల
నికటగ్రామముల సాధునిస్వానములై

తల్లీ! యెప్పుడు దేవసేన తనసదృశులందుఁ గన్పించ దే
పల్లీతాకికజీవనంబు సవరింపంబోవునో యే మహా
పల్లీనంబగు పేదకాపురము సంబాళింపఁగాఁ బోవునో
యిల్లంచున్నద టన్న పే రతివ యెట్లుండకా గృహ సారయై

తల్లులు తెల్ల బోయి ముఖతామరసంబులఁ గాంతిమాలఁగా
 కల్లరి పొఖ్యమా సుతునికాపుర మే మయిపోవు నంచు లోఁ
 దల్లడ మందుచుండియును దా నది పైకిని దోచరాని హా
 సోల్ల సనంబునకా నిజతనూభవుఁ జూతు మటంచుఁ బోవుచుకా

ప్రాణిధర్మంబైనఁ బాటింప దీ జాతి
 యని ముక్కుపై వ్రేళ్ల నదుమువారు
 ఈ దానపులబాధ యీదేశమున కెప్పు
 పోవునో యని వగపొందువారు
 అన్నన్న! పురుగులకన్నఁ గనాకన్న
 మైతిమే యని దుఃఖమందువారు
 ఆలించువారును బాలించువారును
 లేరాయె నని మూదలించువారు

నై జనంబులు గుమిగూడి యంగలార్చు
 చున్న యొకచోట మాతృకల్ చన్నచోట
 కారణంబుఁ విచారింపగాఁ జనంబు
 లిట్లు చెప్పిరి కన్నుల నెఱ్ఱసెఱల

తారకాసురపతి యధికారి యొకండు
 తులువ పాలించు ని ప్రాంతముల నతండు
 వాని యధికారగర్వంబు వాని మదము
 వానికే యని తేలియంగవలయు నమ్మ

హయమాలు పూస్పనట్టిదియు నావిరిచే నడపించునట్టిదిన్
రయ మది యింత యంచు ననరానిది యంత్రపు బండితెచ్చి వి
స్మయ మొదవించుకోసమయి మా చిటుపల్లయ వీధి దోలె ని
ర్భయముగఁ దానిగిందఁబడి ప్రాణమువాసిరి కొందఁ టిచ్చటన్

అందులోఁ గొసయూపిరి యాడుచుండె
నిద్రఱికి దేవసేన తా నేగుదెంచు
గాచి రక్షించు నని నమ్మకంబు వారి
కిట్లు లున్నది వేల్పుల యీ ధరితి

అనినన్ మాతృకలున్ గృహగుణముచే నాందోళనంజెంది వా
రిని గాన్పించు డటన్నఁ దోకొనుచు వారింజేర్చ వార్హుచి మ
న్నినదే యంచును దేవసేన జననీ శీఘ్రంబ యీ బాధ మా
న్నినదే మందని సేనకా దని పరిక్షిణాసుతంబొందఁగన్

కడచిన ప్రాణముల్ నిలుపఁగల్గు మహత్త్వముకూడ నున్న దా
పడతుక కంచు వారడుగఁ బల్లియవాలు దేవసేన మా
చెడి పరిశీర్ణమై చనిన జీవనముల్ మఱి నిల్వఁబెట్టె మా
పడిన పరిశ్రమంబు ఫలవంతముచేసెడు తల్లియం చొగిన్

ఆమె యెచ్చట నున్నదో యామె యిచటి
వృత్త మెఱుంగవలె నన మాతృకలు మేము
నామె చూచుటకే పోదు మామె మేమ
యామెతో నిద్రచెప్పుదు మంచు వెడలి

సేనతో నెన్నియో చెప్పఁగావలయున
 యామెకోసమె చూతు మనెడువారు
 నాలుగై నట్టిది నాలుగా నెదు రెను
 రెరయుదు మామెకై యనెడువారు
 ఇన్నాళ్లు రాకుండ నెప్పుడు లేదు మ
 మ్మరయ కంచును సంగలాగుచువారు
 ఏ జగద్రక్షణాహీనకార్యభరంబు
 నం దెంచు మసలునో యనెడువారు

నైన పలుగ్రాసుములయగు నరిగి యరిగి
 తుదకు నొకచోట నా చోట దొరకు ననెడి
 మాట చెవివేసికొని యంత మాతృకలు ప్రి
 యాణమైరి కుచేరజేశాంతరంబు

వలకుల నేత్రోష్ణముగఁ బచ్చనికోసగు పచ్చిముత్తయం
 బులు నిలువారు కుప్పలుగఁ బోసినయట్లుల నున్న చిక్క-కం
 కెల బరువై తలల్ మలచు ప్రేత్రములంబయి మింటఁ బైడి యెం
 దున్నగల్ ఏళాలనయనంబులకుఁ సరిహద్దులై చనక

పశువులకు బీడులేకుండఁ బంటచేలు
 మనులుటకు వీలులేకుండ మందిరములు
 మందిరము లంటు నాకాశమండలంబు
 చేలు వ్యాపిం చెడును దిశాసీమలకును

కనుటకుఁ జేలు మేడలును గాని నిజంబుగ బుద్ధిలోపలన్
 ధనము ధనమ్ముగా నొన తప్పిరసీమల నేగి నేగి యె
 వ్వనిఁ గని సేసనంగుఱిచి వార్తయెఱుంగఁ గ వేడినన్ గనుం
 గొనరును మాటచెప్ప రిదిగో యని న్నిరు నాలకించరున్

జనములు గుంపుకూడి యొకచాయను బాయక శ్రద్ధఘానువై
 యునికియు నెవ్వరేని యెదియో విషయంబు బ్రమాణమైవ దా
 నిని వచియింపుచున్నకరణిన్ గని మాస్మికలున్ జలచ్ఛలత్
 జనిత కుతూహలాత్మలయి సాగిరి యా జన మున్నచోటికిన్

పదిసెగట్ల గోదుమపైరు కుప్పనువేసి
 నట్లున్న కూదిమట్టమైన బొమ్మ
 చేతీత చేనేనచీర పచ్చనియంచు
 మెఱపునా తోమ్ముపై మెలఁగుమూర్తి
 పైడికాంతులతోడి ఫాలభాగమునందు
 నెఱుకుంకుమపుబొట్టెసఁగు వెలుగు
 నిలుచున్నతీరులో నిఖిలదానన గర్వ
 ముసహరించెడు ప్రతిభాభిరామ

గున్నమామిడి పూచె నొకో యనంగ
 నవవసంత మనోహరానందరేఖ
 యింతి యొక్కతె మాటాడ నెల్లజనులు
 ముందుగ్ధులె నిలంబడిరి చుట్టు

ఒకనంగీతము పాడుచున్నటుల ధారోక్తిప్రసారంబుగాఁ
ఒక యాజ్ఞాపరిపాలనంబువలె నేత్రోదారకాంతిచ్ఛటఁ
శుకములే పలుకుచు నుండగాఁ బరభృతాశుస్వాసగానంబు పొం
దికగా స్పష్టములైన పలుకులబడిక దీపుల్ పిసాళింపఁగఁ

సహజముగ నందకత్తియ జలగుహఁజే
ఆమె చేయు నుజ్జ్వలమపన్యాసవేళఁ
గన్నుబొమ్మల చెక్కిళ్ళ కదలికయును
గనుల వెలుగును నందంబు నినుమడించు

ఒక జలవృక్షమందుఁ గుసుమోద్గమమై ధర విచ్చె గుచ్ఛమై
సకల ధరాప్రసూనమధుసారణులందున మానవాళి తేం
ట్లకరణి స్నానభోజనకలాపము చేయ సమానభాగమై
మొకరులు కొన్ని యేటికి గుములే గొని కొన్నిటి పారఁద్రోలెడిక

వేల్పునేల యిద్ది వేల్పుల యిష్టమై
నట్లు పూర్వరాజు లట్లు చనిన
దున్ని నాటి కోసీకొన్నట్టి వారిదే
అంతమాత్రే మయినయట్టి చెక్క

ఎవ్వఁడు దున్నెవాని దగు నీ ధరణిం దనుజేక్వకుండు లా
నెవ్వఁడు దున్ను వాని దని యిచ్చెను విక్రయయోగ్యమై చనక
కుర్రవైన యాస్తులై సురలు కొందఱు దానపు లైరి వారలుం
జివ్వకుఁ జొత్తు రీ పెరిలజీవితములే కృతసేవమై చనక

ఆ మహాదేవి మా యూరి యాడపడుచు
ఆ మహాత్ముడు మా యూరి యల్లుడన్న
పలుకులందలి యర్థమ్ము పాడువడియె
నూరిలో శెక్క యెవరిదివారి కగుట

ఒక సమష్టికుటుంబమై యున్న యూగు
స్వస్థిబ్రదుకులుగా నయి వారు దొరలు
నీరు పాలేరు లైరి కల్పించినట్టి
భేదములు వేసగిపాలాన బీటురాగ

ధన మనగ నెట్లు లుండునో
జన మెఱుంగరు మున్ను బ్రగుకు సారములివిన్
ధనమే జీవితలక్ష్యం
ఐనగా రిశహీన మయ్యె నందఱిబ్రదుకుల్

మనచదువు మానిపించెను
తనచదువుం జెప్పె నసురధారుణి ప్రజ కెం
దును క్రొత్తయొక్క వింతయు
కనఁ బ్రాతయు నొక్కరోతగా ననిపించెన్

పరిచితి కల్గినట్టి వగు భావములం దభిమాన మొప్పు నీ
పగమరహస్యముందెలిసి పాలసు డా యసురేశ్వరుండు నా
విరియగు స్వీయవిద్య చదివించెను దేశము వానిజ్ఞానమే
పరిమయధార్థ మంచు పలుపాటకు పాలగుచున్న దక్కటా

ఆ దితి గర్భసంభవులయందున నుత్తమధీకులైన ప్ర
హ్లాదుడు నాదిగాగఁ బరమార్థవిదు ల్లల రై నగాని త
ద్వాదము లీ ధర్మత్రిగలవారికి నాత్మ నెఱింగినట్లుగా
మోదముగూర్చు పెంబడిన మోహము క్రీముని దొత చిత్రమో

వాని నెదిరించిరా యేని వాఁ డొసంగి
నట్టి యాస్తులు నిలచెడునట్టిలేని
భయముతోఁబాటు నధికారపటిమ సౌఖ్య
ములును వనలఁగఁజాలని మోహ మొకటి

ఇట్టి యిరకటమునఁ బెట్టి యెల్ల వారి
ప్రాణ మానంబులను భుక్తపగచుకొనియె
తేనెపూసిన కత్తియై దితిసుతుండు
నమరతితిఁ గొంత లేలిహానములఁజేసె

పండక వానలేక యిట భారతధాత్రిని మున్ను తొమమై
యుండనువచ్చుఁ బండియు నహో యిట తొమముగా నొనర్చెను
ద్వండుడు దైత్యరాజు తనదండు విమోహితచిత్తవృత్తులై
యుండఁగ వట్టిపైమెఱుపు లూది జయించినయట్లు చూపెడుకా

నీదువ్రేలు పెట్టి నీ కన్న పొడిపించు
తనది తప్పు లేద యనిన యట్లు
మనదె వ్రేలు కన్ను మనదియే యను తెల్వి
మనకు లేని మోహమును ఘటించి

శ్రీసులేక జన్మతో సంపన్నులై పుట్టి
అధికారిముల నెల్ల నాచికొనుచు
తల్లిదండ్రులు నన్నదమ్ములీ మొదలైన
ప్రేమబంధమ్ములు తెలిచికొనుచు
కామాదులకును స్వేచ్ఛామార్గ మయినట్టి
యసురవాగరికత నలముకొనుచు
పేదవారిని మోహపెట్టగా సర్వ స
మానసిద్ధాంతంబు మప్పికొనుచు

లోక మెల్ల లోకొను విద్యలోనఁ దమరు
నందె నేసిన చేతులై రక్క-టకట
దేవతలుగూడ దితిజల తోవబట్టి
యసుర పన్నిన పూహంబునందుఁ జిక్కి

నందమంది పేదవారి నెత్తురు గడ్డ
కట్టి నీవు మేడ కట్టినావు
వారియుసురు తీవ్రవాయువు వీవఁగా
తూలి మేడ నేలఁ గూలిపోవు

వెనభూమిప్రజదా స్వతంత్రమతియే విష్ణుస్వరూపంబుగా
నసురన్ గుత్తుక కత్తిరించు నవచక్రాంశుప్రతానంబుకై
విసరత్సర్వసమానభావకలితోర్వికా వై నతేయుండు ప
క్ష సమున్మీలిత తీవ్రమారుతతరంగప్రోజ్యులండ్లై దిగున్

అందఱకు వృత్తి చూపించునట్టి నేర్పు
నీదు రాజ్యాన వెలసిన నీతిలేదు
దేహధికి బిచ్చగా డరుదెంచె నేని
లేచి పొమ్మని పారద్రోలెదరు గాని

వృత్తులు సర్వనాశ మొనరించిన దైత్యుడు ప్రాణు లెల్ల నే
పొత్తులఁ గుఱి నింపుకొను పోడిమి చూపనులేక సంఘముక
గ్రొత్తగఁ దీర్తు నంచు నదిగో యిదిగో యని కేళ్ళు సూపు చు
ద్వృత్తి మెలంగఁగా నసుర వేదురుపట్టినవారు మెచ్చుచుక

యంత్రములచేత సర్వకార్యములు చాల
శీఘ్రముగ నల్పబడు నని శిష్టకాల
మఖిల జనములతోఁ బాటు యంత్రములకు
కూడ విశ్రాంతి యది సమకూడు నందు

లేకొన కాల మేమి యగు ధ్యాసముచేయుచుఁ గూరుచుందురో
అక్కట దైవమున్న దని యాత్మయు నున్న దటంచు నమ్మివాఁ
డొక్కడు లేడు సంఘమె మహోజ్వలమా పరమార్థమైన యీ
దిక్కున శిష్టకాలమునఁ దెత్తుగు జ్ఞానము సంఘపృథ్వికై

ఈ రాక్షససంఘంబున
నారా తా నొక్కజీవి దగు భావిశుభ
ప్రారంభదినం లే దది
వారు బ్రదుకుచున్న బ్రదుకె పరమార్థమునాక

సువ్యవస్థిత సంఘంబు హచ్చి చెటిపి
యే భవిష్యత్తుననొ స్వర్గస్పష్టిచేయు
వారలై వర్తమానంబు ప్రళయకాల
ఝంఝగా మార్చుచున్నా రసాధుజనులు

బ్రదికియున్నవారి బ్రదుకెట్లు లన్నటి
ప్రశ్న లేదు సుంత భావిప్రజల
జీవితమ్ముగూర్చి చింతతో నడతురు
చిత్ర మైనయట్టి జీవవితతి

అధికారము చేయుటయే
ప్రభావలక్ష్యంబు ముఖగుపరతురు దానికొ
వృద్ధ భావిప్రజలకోసము
కుక్రిధాగుణము హృదయవీధి కూలంకషమై

సువ్యవస్థిత సంఘంబు సుఖముకొరకు
సుఖము దేనికి ననుభవించుటకు నెవ్వ
డిచట యనుభోక్త జీవుడౌ యెవడు వాడు
నాతనిస్వరూప మెట్టి దె ట్లనుభవించు

అనుభవించిన నాడు స్వయంభువ యగు
అనుభవించెక నట్టి నై చ్యం బదేల
యిట్టియామాంస చేయక యెవడుగాని
కాంచునే సీ మగు సాంఘికవ్యవస్థ

కొనకొని సర్వదా సుఖము కోరుట జీవుని లక్షణంబుగా
 ధనము కలట్టివాఁడు మఱి తా ధనహీనుఁడుకూడ జీవులై
 యనుజులు సగ్రజాతులునునై యొక రొక్క రొక ఘోకశ్శ కీ
 దనుజుని పంపకంబునకు దవ్యయిపోయె సుఖానుభూతికి

ఆరుమొగముల వేల్పు తా నసురరాజు
 శేపు సమయుద్ధమందు దోరించగలడు
 మరల సురరాజు తొల్లింటిమాదిరిగ నె
 పరువు లెత్తించును బొలాలపై మొయిళ్ళ

ఈలోపున మీ రందఱు
 మేలుకొనుడు పంచి యిందు మీ మీ పొలముల్
 కానాపహతులు పేదల
 కా లోపము పూర్తిచేయుఁ డమరేశునకుఁ

అంత నూరక యుండిన యామె నిభృత
 శాంతిసుకుమార వదనాంబుజాతమందు
 నుపరమించివ శారదయుక్ రమించు
 చున్నయది సర్వమంగళయుక్ జెలంగ

బుద్ధెలు మేడలుక బొలము మే మని మే మని గుంపుగూడి తా
 మిద్ది యిదంచుఁ దీసికొను డీయని యిచ్చిరి తత్సమాగతుల్
 గద్దియఁ గూరుచుండి యసుఖంబుగ నాయమయుక్ శివార్పణం
 బిద్ది యిచ్చుచు వాక్కలననే గ్రహియించెను సర్వసంపదల్

అదియుఁ గోడలిఁ గాంచెడి నదను కాద
టంచు నూత్నిక లేగి నారంత నంత
ముసరుకొని వచ్చుచు న్నట్టి మోహజలధి
పెద్ద కెరటాల నొడున విటుచుకొనియె

తీవ్రభావంబు శ్విజయించి దేహమునకుఁ
దాఁకినంత సుఖమయి తమ్మిపూవు
చుట్టము వెలుంగులుంగరా ల్పుట్టికొనుచు
పండిన పొలాలమీఁదను బారులాడె

ఇది శ్రేతుప రాజయ మను
తృ తీ యా న న ము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవ సేనా విజయము

ఆ రీతిఁ బలుచోట్ల కేగి సుకుమారాలాపహేతుప్రతా
నారూఢోక్తుల శాంతవాక్కుల ధనాధ్యక్షేణి తేత్రింబులకా
ధారాపేతముగాఁగఁ జేతఁగొనుచుకా నానంబుగా శాంత ధీ
శూరత్వాకృతి పేదవారలకు నిచ్చుకా బిల్చి నల్లికులకా

మాసిపోయిన ప్రాతమగ్గాల నెలకొల్పి
పరమేశ్వరుని దిగంబరతి మాన్పు
మూలఁబెట్టిన రాట్నముల బైట తీయించి
విదియచందురునకు విందుచేయు
పునరుద్ధరించి చెప్పలను గుట్టెడు వృత్తి
మాతంగకన్యకు మన్నన యిడు
బీళ్ళు కాలువగట్ల వేలముల్ మాన్పించి
నాదీశ్వరునకు నానంద మిచ్చు

కుంభకారవృత్తాదులు కూర్చి మరల
విఘ్ననాయకునకు మరి వీగభద్ర
దేవునకు సమకూర్చును తృప్తి సేన
మెట్టినింటికి వెలుంగయి మెలంగుచుండి

మత్తిలి దైత్యనిర్మిత సమాజమునందు ధనాధికారముల్
గుత్తుకుగొన్న పాలనులు కొంకలు మోహముగొన్నకొండలు
వైత్తుగ దేనసేన జగమెల్ల ననాగకంబు సేయఁగా
నెత్తిన యెత్తటంచు వచియించి ప్రచారము బిట్టు చేయుచు

అగ్నిశిఖాభమా నామేశీలమునకు
గృహ మంట దను ధూమరేఖ చెప్పి
అంబుజాపు వెలుంగు లామెమాటలకుఁ గా
దిన్య మన్నట్టి వేడిమిని జెప్పి
వైదికం బయిన తద్వాదంబునకు ప్రాంత
యవి మాట లన్న లౌక్యంబు చెప్పి
యచ్చవెన్నెలవోని యా ప్రసన్నాత్మకు
తరగజాటిల్య శైత్యంబు చెప్పి

అమృతమయమైన నిత్యరసాత్మకును ద
దీయ పూర్వజనుస్సంస్కృతికిని మంత
యైన సంబంధ మొలయనియట్టివారు
మచ్చరింతురు సేనతోఁ గచ్చెకట్టి

ఈ దేవాసుభావయుద్ధ మిదియున్ సృష్ట్యాది సృష్ట్యంత మం
చాదిన్ లోన వెలుంగు సేన యెకనా డా దిక్కునక మొగు నే
డీ దిక్కుంబడి మొగుసూపు నని నా రే మన్ననుంగాని కా
నీ దైవం బెటు లున్నదో యనుచుఁ దా నెంచు గ్రియాదక్షయై

దైత్యభావంబును యధార్థతర్క మొక్క
దాని కొక్కటి దగవు విసిండ్ జల్లు
ములకు దగ్గరిబంధువు మోహబుద్ధి
సేక వారియందునఁ బ్రియించినది తగవు

కొందఱు దైత్యభావమునకున్ మును దాసులు దేవసేన వా
క్యేంగునునోజ్ఞ చంద్రికల హృన్ననకైరివముల్ ప్రసన్న భా
వేందిరఁ బొంది దైత్యుఁ డొడివించిన స్వము దుష్టమం చొగిన్
నిందపొనర్చుచుం బరిగణింపకయుండఁగ దానిలేకమున్

తిరుగుచుండఁగ నొక నాడు దేవసేన
వారిలోఁ గొదరింబిల్చి వల్లెలత్వ
మెనయఁగా ఘజ్జగించుచు నిట్లు లనియె
మందహాసంబు సెలవున నందిగింప

పులినిని సర్వదుష్టములు యేదియు లేద తలంచి చూడఁగా
నధికము మంచి దైనయెడ నయ్యది మంచిది యందు మందులో
నధికము పడ్డ నైనయెడ నయ్యది చెడ్డది యందు మందుచే
శిథిలముగాగ సర్వమును జేయఁగరా దది యెప్పుడైననున్

హరి తన చక్రధార నఖలాసురులక మడియించలేడె తా
నగనిముసంబులోన నెప్పుడైనను తా నటు లాచరించెనే
యాయగ వేల్పులై నను నహంకృతిచే మితిమీరిపోయినకా
ధగణికి జేటుగాదె యది దానవభావము వేట యున్నదే

సేనలు తెచ్చి శ్రీఘ్రముగఁ జేర్పఁగ నావిరిగో మహావ్యరా
యానము చేసి యందఱు ప్రయాణముచేయఁగ వీలు చూపి నాం
తానికి డబ్బుచేసికొను దానవుఁ డియ్యది బండి దోసమా
దేనినిగాని డుకొనుతీరున నున్నవి మంచి చెడ్డలుకా

కాశికిని బోవనగు వర్తకంబుసేయ
వచ్చు బంధువులను జూడవచ్చుఁ బోయి
శ్రీఘ్రముగ వేయిపనులను చేయవచ్చు
ధూమశకటంబు గాదనిత్రోయ నగునె

ఒక యిది యేమిటి దానవుఁ
డొకవంద జగత్ప్రయోజనోపాయంబుల్
ప్రకటితమహిమము లాశ్చ
ర్యకరంబులు చేసి వానినా? కా దనుటల్

ఓయీ! భారతిదేశే పూర్వమును లెట్లో దివ్య మథ్యాత్మవి
ద్యాయోగంబున సంఘోషన ప్రశాంతాధ్వంబులక లోకవి
ద్యాయోగంబునయందునక బ్రకృతిశాస్త్రప్రౌఢమార్గాన దై
తేనుప్రజిత లక్ష్మి సూక్ష్మధిషణ దీప్యతిగ్నియాపండితుల్

మయుఁడు శృంగరుండు మరి రావణుం డెంత
యెంత పొడితులు నహీనమతులు
నంతకంటె గూడ వాధునికులు మహా
మహిము లనుట రి తమాట కాదు

కడు ననంతయు గంటలుగాఁ జెలంగు
ధాత్రి యిది విన్న మొన్నటిదానిగాఁగఁ
జెప్పి ప్రతిదియుఁ గ్రోతగా నృప్తిచేయఁ
దమకు మించినదానికెత్తెనరు వారు

కొన్ని తపస్సుచేసి గనుగోనగునట్టివి జీవధర్మముల్
కొన్నిటిఁ దెల్పిచేఁ దెలిసికొనగునట్టివి శీలధర్మముల్
కొన్నిటి జేసిచూచి కనుగోనగునట్టివి లోకమందుఁ దా
మన్నిటి నొక్క స్పష్టి గను టాసురమానసవృత్తి యయ్యెడుక

వి న్నెవఁ డిప్పు చాడె యగుఁ జారుఁడు దానవరాజ్యమందు నా
సన్నములైన స్వసుఖవాధనసంతతిలాభ మెల్ల సం
పన్నులకే యవం డసురవర్గము చేరును వానిదే సమ
స్తాన్నితి వేదవాఁ డొకరుఁ డుట్టినగట్టుక యూగులాడెడుక

బిచ్చ మెత్తుట నిష్ప జీవించుతోవ
చూపఁగాలేడు రాజన్న శూరమాలి
వాని పూహమున నెంతవరకు నీవు
చొత్తువో యంతగా నీవు శూరుఁ డగుదు

వాఁడు సంఘమ్మునందు దైవంబునందు
జీవ విషయంబునందున జేసినట్టి
మాఘు లిహతాకికాగ్ధసంపాదకములు
పారతాకికసంపత్తి బహిరజ్ఞెట్లు

గృహ్యముల్ శ్రౌతిముల్ విధులే కేవలముగ
ధ్నా మాచా మిచట సంధానపఱచు
మట్టి కాదాయె దేశంబు మనుజు లన్న
మట్టి యవుదురయేమి ధర్మంబువదలి

అందఱును జీవులే భేద మనుచు లేద
యేని భేదంబు తనువులయందుఁ గలదు
ఇష్టములయందునను మనోవృత్తులందు
కలదు చివరకు మాటలోపలనుగూడ

పుట్టుకఁ బెంపకంబునను బొందు గుణంబులు మానవాళిలోఁ
బుట్టుకలోనిదే గుణము పొందెడు నేడు తరాల మారుసా
యిట్టుల మార్పుచేసి వెలయించిన లోకము నేకబుద్ధిగాఁ
బట్టెద మన్న సాధ్య మను పల్కఁటు లుంచిన సర్వముక్తికా

అవియె కావు తినెడు నాహారమునఁగూడ
గుణము శంక్రమించు జటలయందు
సఖిలధాత్రి దొరకు నాహారములయందు
నొక్కగుణమే తెచ్చి యుంతు రెట్లు

నమ్మక మేమొ పెంపకమునన్ దన పుట్టుకచేతఁ బూర్వ జ
న్మమ్ములఁజేయు కర్మనలనన్ నుజి కాలపుముసిచేత గా
జ్యమ్మును జేయువారిదగు నాదృతిఁ బోత్సహనంబుచేత రూ
పమ్మున బొందు నీ సకలభావములున్ గడుఁ జంచలులులై

ఇది వేయిమార్గములుగాఁ
గదలిక గల జగముయొక్కకదలిక యే యా
స్పదముగ నిజమును నెవ రెఱిఁ
గెదరో వ్యర్థప్రియత్నకృద్దీశాలుల్

ఎచట మొదలుపెట్టె నచట తా నెట్టిదో
తెలియ సులభముగను దేలిపోవు
పక్షినయట్టిచోటు విడిచి యూ రెల్లను
విడతలుగను బోయి వెదకినట్లు

ఇంతకు నేను చెప్పనది యేమి యనంగను నాత్మవస్తువున్
చింతనచేయ మోహమునుజెందకు మెప్పుడు నార్యుంగు వా
రింతకు మానవాభ్యుదయహేతుక లౌకికపౌఖ్యసంతతుల్
సంతనపెట్టఁ గన్గొనిన సాధనసంతతి వీడఁబోకుమీ

వీరు కన్గొన్న సాధనవితతియెల్లఁ
బూర్వముఘ రెఱింగిన సాక్ష్యములును గలదు
ధనము కావలె వానిఁ బేదలకుఁగూడ
నందుబాటున నుంచగా నన్ది యెట్లు

ఇది లక్ష సూత్రముల ముడి
 బ్రతు కి నఁగా దార ముక్కలు వదలిన నై నఁ
 పదిలముచ్చ చెడును జివికిన
 పది వానికి నుట్టితైంపఁ బాల్పడెద రహణ

ఈ శిశురానుగ్రహము చేత నింతవరకు
 మీను భారతధర్మబుమీద బుద్ధి
 నిలచినది ధర్మములు సుఖములఁ ద్యజింప
 నేటికి గృహస్థులైనవా రెవరుగాని

పూవు పరిమళింపుఁ బుట్టగానే యనం
 గను బూజునసంస్కారరేఖ
 ఆ వాడచిలుకయు నా వాడపలుకులే
 పలుకు నన్నయది పెంపకము గుణము
 ఒకవిత్తు వేసిన నొకచెట్టు మొలచునా
 యన్నది రక్తగుణాతిశయము
 అయి నింగువకట్టినట్టి గుడ్డ యనంగ
 స్వల్పవిద్యాగంధసాబవంబు

ప్రకృతి యెంతటి యపరిహర్షంబు చెప్పు
 నీ మహానాక్యములు శాస్త్ర మింతకంటె
 జెప్ప దెక్కు న యన్నింటిజేర్చి సాధు
 మార్గమున నెగు టొక్కడె ధర్మంపుటిక్క

పడినదోటనే పెదకికోపలయు నన్న
 మాట నిధనంబు మేల్స్వధర్మమున ననుట
 ఆల స్వధర్మ మనంగఁ బై యర్థమెల్ల
 నంచు వచియించిఁ 'సేన' పంపించె వారి

ఇది శత్రుసంపద్రహణ మను
 చ తు థా న న ము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవసేనావిజయము

జగ మెల్ల దేవసేనా
నుగమై దైతేయకృత వినూతనసుఖముల్
తగ నూలుకొలిపి ముక్తికి
సుగమం బగు బ్రదుకుతెరువు శుద్ధపాపచుచుక

బ్రదుకుటయే యొక్క పరమార్థ మైనట్టి
విద్య, బరమార్థవిద్య కలిపి
ధనముతోపాటు సత్యమ్మును ధర్మము
బ్రదుకుపద్ధతియందుఁ బాదుకొలిపి
నాటి నందుబాటులోనికిఁ దెచ్చి పేదవా
రికిఁగూడ దైతేయకృత సుఖములు
చెదలుపట్టించిన సిద్ధాంతములలోని
మేలిమియంతయుఁ గీలుకొలిపి

స్వర్గముఖమైన స్వర్గంబు సంతరింప
నాశ లుడిగినయ్యట్టి దైత్యపతి యింక
మనకు లాభంబు లేదని చనియె నింత
కంటెను శ్రీశానమే లాభకారి యనుచు

తగినంత విశ్రాంతి ధాత్రీజనుల కెల్ల
చేకూర్ప యంత్రముల్ స్వీకరించి
భూప్రజ సోమరిపోతులు కానంత
వరకును యంత్రముల్ పరిహరించి
విశ్రాంతికాలాన వివ్యాసమార్జనో
పాయంబు లన్నియుఁ బదిలెసరచి
అల్పసంపాదకుల నల్పబుద్ధుల రాజ్య
పరిపాలనమునుండి బహిరవేటి

వ్యయములేకుండ ధాగుణీప్రజ కెల్ల
నెల్ల యెడల విద్యాసార మెఱుంగజేసి
స్వర్గముఖమైన స్వర్గంబు సంతరింపఁ
దాను తనయూరి కేగెను దైత్యరాజు

పల్లెలతోడి సంబంధంబు చెడకుండ
నడవినో నొక పల్లెయగుచునుచు
నడవి పూచిన వేళ నాపూతపై సన్న
లేతవెన్నెల చెంగలించువేళ

మలయాచలానిలంబులు దేవసేనాల
కంబుల వ్యాజాన కణలు వేళ
దైతేయజనిత బాహువృత్తి సహాగ
శానందరేఖా విహారవేళ

స్వామి దేవసేనప్రకృత కూర్చుండి
అమె సన్నపైటయందు నున్న
రెండుతేల్లొన నొండు గోటను మీట
సేనచేయి స్వామిచేయి కలిసె

అది చివురాకుబాకుదొరహస్తమునందలి యల్లెత్తాటి తే
టి దరహతోగ్రకాహళముతేనను టంగున మోసెఁ గానలోఁ
గదలిక పుట్టి లేజివురుగ్గురు దగ్గుననుండి శౌర్య మె
త్తి దెసలఁ గ్రమ్మె భావజని తేజము మాసిన సర్వసేనలుక

అకసంబున వ్రాలి యొయ్యారముగను
తీయవెన్నెలదారాలు తీయుచుండి
చెక్కుటద్దాలవీడల చెలువు గూర్చి
చానయందునఁ బొడిచెను చందమామ

ఇద్దఱును డిస్సి నిమరించి యేదో వేళ
మేలుకొని మేలుకొననట్టివేళ స్వామి
లేమచెక్కిశృమిఁద వల్లీ యటంచు
నూదె వెళ్ళుఁ యూరుపు పాదుకొలిపి

మెలంకుల వచ్చిరాని మొక మేలిసుఖంబగు నిద్ర మాగు క
న్నులఁబడి యూగులాడగఁ దనూగతమై మలసత్వ మొప్పులో
పల నొకతేలు నంటఁబొడువంగన వెంటన దద్దరిల్లి వి
హ్వలగతి లేచినట్లు జలజాతులలోచన లేచి నిల్వఁగా

లలన విచారసంబున మెలంకువవచ్చెను స్వామికిఁ సితో
త్పలనయనావిలోచనపదంబున నెఱినిసంజ చూచి చిం
దులు సవరించుకొంచుఁ దన దోపతికొంగులు మూటకట్టి యం
జలఁ బతి లేచిచూచెన యుషఃప్రతిరక్తిమ కాకపోవుటలో

తెల్లగా నిలుచున్నది వల్లికాదు
నెఱ్ఱగా నున్నయది తూర్పుటెఱుపు కాదు
తెలివవచ్చిన స్వామియు దేవసేన
పాదముల వ్రాలి యొకక్షమాపణను గోరె

తొలఁగి నిలఁబడెక సజలశోయజలోచన స్వామి లేచి క
న్నుల సపరాధగుంతయును నూల్కొన కంపన మందుచున్న దో
సిలి యిడి యాననాబు చిఱుచెమ్మట పోయఁగ సేనచేతి వే
ళ్ళులు గొనుసాహసంబునకు లోగవిగుండయతోడ్చి నిట్లనె

శోయజపత్రిసుందర మధుద్రవలోచన! నిన్ను హేమ వ
ల్లి యనఁబోయి నల్లి యనుటె యిట నా యొనరించు తప్పు త
న్వి' యది యేమొ తొంటివలె నిప్పుడు నే బలవన్నిబద్ధ బా
హుయతదేహః జేయుటకు నై నను జంకెదనే జగన్నుతా

ఎఱవాగు హొన్నుకను తా
మర మరలింతు నవనీతమానస! యసురే
శ్వరు తప్ప తమింతు హృదీ
శ్వరు తప్ప తమించలేవె సన్నీతినిధి

విఱపుకంటియందు విఱపురే జంకించు
కేలుపూని నలుగు చేల బూని
చెమటబొట్టు లున్న చిబుకంబు పూని యో
చెలియ; నినుఁ బ్రసన్నఁజేసికొందు

కనుగొని దేనసేవకడగంటను నీటిని గోటమీటి యి
ట్లనఁ బ్రభు! లేదు! నీదుదెస నల్పము దోసము దోసమెల్ల నా
దని యెద భర్తకై యడిగినప్పుడు బ్రహ్మను శూరుఁడంచు వా
యిని జనుదెంచె నక్కట మదేకమనస్కుఁ డటంచుఁ గోరక

మూఁడులోకములకు మూలకందంబైన
యత్తగారు కలుగ నమర గంగ
మరియు వచ్చె నింట మాగినగుణ మిది
తెలిసి తెలిసి నేన దిగితి నిందు

అందుకుఁ గాదుగాని ప్రభువా! నను నీ పనిమీఁద బొమ్మటం
చుం దితిజేందు; మాయ తొలచుంబనిమీఁద విదేమన్యాయ మా
నందినికేతనాస్య యిది నమ్మగఁ జాలకపోతి నెవ్వరో
కొందఱు నాకుఁ జెప్పినను ఘోరముగా నిటు సేయు టుండునా

నే నేమొ లేచినచ్చిన
దానిన యనియెదను మఱియుఁ దగినవిధానక
దానికి జరిగిన దందురు
నే నే మొగమునను దండ్రియింటికిఁ బోదుక

దితిసుతు బాధలందు ననుఁ దేకువఁజూచెను లోక మిష్టం దా
దితిసుతు బాధలేనితఱి దేశము భోగపరంపరా త్వరా
మతి సుఖశాంతనీతి మృదుమార్గ ముపట్టదు పోయి కానబో
బ్రతికెద లోపలక విను శివప్రతిరూపము వెల్ల జేయుచుక

ఇప్పటికి నైహికంబున నిష్ప వెట్టి
తకట నై రాగ్యమునకును నడ్డు రాకు
మనుచు జను సేనమార్గమునందుఁ దొలఁగె
స్వామి బహుదుఃఖభారవిషణ్ణుఁ డగుచు

ఆ వల్లి యెవ్వ రాయచు
సేవాభావంబుయొక్క స్థితి యెట్టిది తా
నో వెడలివచ్చె స్వామికి
నా వనిత సుఖంబుగూర్చునా యను చింతక

ఆమె శబరకన్య యగుటచేఁ దా నేగి
సవరగూడెమలకు జలజనేత
అచట లేదటంచు నఖిలవల్లిప్రక్క-
గముల కేగి గౌరవములఁ గొంచు

ఎల్లెడ వల్లియొక్క నుతులే వినిపించెను వల్లియిందిరా
వల్లి జగద్రమార్పురిణి పంపెన శ్రీరానువిద్యుదాభ సం
పల్లలితాబ్జనేత్ర సుషమాసముపాత్తమాప్రసాదితా
పల్లలితాభలప్రజ కృపామధుసారణి యంచునంగడక

తొలి రక్షించిన మగ్గముల్ సకలవృత్తుల్ విద్యుదుద్యన్నహా
జ్వల యగ్రతంబుల నాయమై బహుళవస్త్రంబుల్ పదార్థాభి బా
హులఁ బండించిన వెల్లెడక గొఱతలేకుండంగ విశ్రాంతివే
ళల భూమిప్రజ జ్ఞానవాపికల వాలాయంబు నోలాడుచుక

ఇంటింటం గన సేన, సేన పదసామిష్యంబుక వల్లియుక
జంటల్ గాగను రమ్యచిత్రములు భాస్వద్వర్ణముల్ నిల్పి వా
ల్గంటుల్ శ్రీమధురాకృతుల్ తనకు సేగ మంగళారాత్రికల్
వెంటక వెంటనె వల్లిదేవి నుతులక విండుక హసన్నేత్రయై

ఏ బనిచేసినక దొలుత నిందుశిశూపమఘాలభాగ కా
ర్యాపతితంబా శశికభాభరణుక నుతియించి భక్తితో
నాపయి దేవ సేన నుతులాడి యనంతర కార్యనిశ్చయ
వ్యాప్తులబుద్ధియోననుచు వల్లి జనంబులు చెప్పఁ జెప్పఁగక

కొంచెము మాన్వొమ్ము హ
రించిన సేనకును నామ శ్రీవల్లిక భ
క్త్యంచితఁ గనుగొననలె నని
పించెక మ మృదుగుఁగఁగ బ్రీతి రహించక

పనితంటేగతిఁ గూడు గుడ్డలకు లోపం బింత లేకుండఁ జే
సెను ముక్ దాను ధరాజనాళికి మరిక శ్రీవల్లి సేతక విను
తన శాంతాకృతులం బ్రసన్నమతులక దత్తాత్యులం గాంచుచుక
జని తా వేయు పునాదిపై నను మహాసాధంబు గన్నట్లులక

పాలతుక వల్లియొక్కనుతి బోనెలు కుల్యలు సన్నపంట కా
ల్యలు చిటుతూములుక నదులవంతెన లాపగ నాగు నాన క
ట్టలు పెనుతూములుక జలవిడంబన లంతటఁ జేలుచున్న యో
రిలబడి లక్షలాది యెకరాలకుఁ బాటుదలల్ విచిత్రమై

నిరతంబు నెండోఁ జరియించుటంచేసి
ముదురు తేలిస నల్ల మోముతమ్మి
బహుదూరము దినమ్ము స్వారిచేయుటచేసి
కఠినీకృతంబైన కాయవల్లి
ఎల్ల చోఁ బనులుచేయించుట కనువుగా
సధికారిబావాబులైన కనులు
పనివడ్డచో సిద్ధపడుటకు వీలుగా
నొడల నత్తుకయున్న యుడుపు లొప్ప

పూని గజసారణి వినిర్మాణ మొకటి
పర్యవేక్షించు చున్నట్టి వల్లిఁ జూచె
సర్వదేశంబు నచ్చటఁ జానయాజ్ఞ
చేతిఁ బొంపఁబడుచున్న చెలువు తోఁచె

బొమ్మలలోనఁ గన్గొనినపోలిక చాలిక గుర్తుపట్టి యం
దమ్ముగ నేత్రయుగ్మమున దర్పమువెంటనె మారిపోయి య
బ్రమ్ముగ వచ్చి సేన పదపద్మములంగున | వాలె వల్లి యా
ర్చి మృగు నేత్రముల్ సజలతామరసంబులఁ గ్రేణిసేయఁగ

తిగిచి కౌగింటఁ బూనిన దేవసేన
కౌగిటనె పెల్లువినయంబు క్రమ్ముకొనుచు
| వేలుచుండిన చెల్లెలివిధము చూచి
విమలహృదయంబునకా సేన వెన్నయయ్యె

ఈమె సన్యాసిని యామె సంసారిణి
కట్టినవంటెన కౌగిలింతి
ఈమె దేశికమూర్తి యామెయు శిష్యురా
ల్పరను విద్యాసంధి వారిప్రేమ
ఈమె పునాది తా నామెసౌధము భావ
ములు వారి వన్యోన్యపోషకములు
ఆమె తత్త్వము తన్మయత యామె స్వర్గ ము
త్త్యమిల కూడలిసమాగమము వారి

దనఁగఁ జూచెడివారికి నబ్బురముగఁ
దోఁచె గుండియలందున దుడుకు తగ్గఁ
దూములం జెంగలించుచు దూఁకుచున్న
నీర మొక కొంతదూరాన నిలచి షాతె

ఇది నిరంతరాభ్యుదయ మను
పంచమాసము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవసేనావిజయము

ఆమెయిఁ దారహీనలు సితాసితవర్ణ సమాన వృత్తులున్
స్వామిని జేరఁగాఁ జనిరి ద్వాదశసామిని మీలితాక్షు ను
దామ ఋతుప్రభాశబలితప్రణయానతచారువక్త్రు ని
త్యామృతవృత్తిచే నసము నంచదహీనచలతనూచ్ఛవిన్

స్వామిని జూచినప్పటికి సారసలోచన లిద్దఱున్ మరే
మో మది పూర్వ మొక్కరుగ నున్మియుఁ బోయిన దిద్ద టిద్దలై
స్వామిని వేఱువేఱుగనె భావనచేసిరి వారియూహ రే
ఖామితమూర్తియై పతియుఁ గన్పడె మ్రోసెడి వారు చూడఁగన్

తలవయిఁ జన్నిచందురునిఁ దాల్చిన సామికి బాజబొండుగా
దెలి రుదురాకపేగుగను దిన్నని పెంచెవితమ్మ గత్తుకుం
డలముగ నాదిదేవు జఘనంబున జాటిన పట్టుపట్టగా
సలఘువు దేవసేననయనాబ్జములందున స్వామి కన్పడెన్

లీలగఁ జేయిమీఁగఁ బఁపించిన సామికి మేల్త్రలాడగా
 వీలుగ నెందునెఁ దొరపువెట్టక యుండెను నగు నందు ను
 య్యాబల నూచు పట్టుపగపై కనిపించెను నల్లకంటికిఁ
 నీలకుమారమేఘ కమనీయతనూచ్ఛవ్వియైన సామికిఁ

స్వాయి వారిని గాంచి యాశ్చర్యమందెఁ
 జేలువ లిద్దఱకును నింత చెలిమికిలిమిఁ
 జెలిమి సాగుచునున్కిని సేన యప్పు
 డంకికోపమ్ము నందుట యబ్బుగ మని

ఈసును బాసి చెల్లిమెయి నిద్దఱుబాఝలు నున్కిఁజేసి యా
 ద్వాసముపోథమైన పతిసౌఖ్యములోపము నెంచి గాఢచిం
 తాసముకేరిచి త్రమునఁ దానురసాక్షులఁ బల్కరింపకఁ
 లో సుడివొంద స్వామియుఁ దలొదగులుఁ బరిచి త్రభీతలై

మరియు నిపుడు స్వామిసాన్నన లందెడు
 వేళ కా దటంచు వెళ్ళుచుండ
 స్వామి సేనజఘనవైభవం బొగసి
 యరిగి యామచేల నాహరింప

వెనుదిరిగిచూచె నల్లియుఁ
 గనుగోసలయందు నిప్పుకణములు నెదరక
 తన కనులు మొయిలుజరగా
 తన నడకయు రుంఝుగాఁగఁ దా నడచి చనెక

లలనయు రక్తిలేని కనులంగన స్వామిని దేవసేన కొంద
దలపడి స్వామి యొండు చిటునవ్వున నాయమచేల ఎడె ను
త్పలదళ నేత్రయుం బతిపదద్యయి మ్రొక్క ప్రశాంతవాహినీ
సలలిత సాధుయానమున సాగి చనన్ గిరిగహ్వరంబులన్

అకవచ శాంతిమైన కుసుమాయుధపైని నరోప సేన కా
నకుఁ జని వాన లెంకల దినంబులు సాధుతపంబు సేయఁగా
సుకములకొరికి లేనిదగు సుస్థితిఁ గన్నులు మూసి గుండె లో
పలి యొకమూర్తి కన్నోచులపై నిలిపెన్ ప్రహసత్న దాస్యమున్

అగతి దేవసేన చన నాత్మనిలీనుఁడు స్వామి శాబర
స్త్రీగుణభావనా మధురచిత్తుఁడు నామఁ బ్రసన్నఁ జేసికొ
గా గణుతించి యామ వెదుకన్ బహుదేశము లేగె వల్లె తా
నేగినచోటి కేగక హృదీశ్వరు వేయెలయించుచుం జనెన్

ఏ యూరి కేగిన నా యూరఁ దను పరి
శ్రమలను రక్షింప నమరిన దని
ఏ పొల మేగిన నా పొలమ్మున వారి
సారణిపంక్తులు సాకిన దని
ఏ యేరు చూచిన నా యేటిపై సేతు
బంధమ్ములను జతపరచిన దని
ఏ కోన కేగిన నా కోనలో విమ్య
దుదితప్రణాళిక మెదవిన దని

వల్లి జగదేశరక్షణోత్సల్ల మతిని
జెప్పఁ జొచ్చిరి నాలుగు సీమలంఘ
నచటి కేగిన నిప్పుజే యెగిన దని
వల్లి యనినను గాదు శ్రీవల్లి యండ్రు

అగ్ని భయంబు మాయఁగ శిలాగృహములు
కట్టించుటకుఁ బదకముల నెత్తె
నీటియెద్దఁగిపోవ నిలువులు త్రవ్వించె
బెట్టయూళ్ళులను వాపీచయంబు
సమయాన సుఖముగాఁ జనవిశాలమ్ముగా
బాటలన్నియును నేర్పాటుచేసె
మురికిపట్టణముల నిరుకువీధులను బా
లింపఁ గ్రొత్తవి ప్రణాళికలు వేసె

అధికముగ దైత్యపతి తనయాజ్ఞ నెఱపఁ
బెట్టిన విభేదములను మాన్పించె వల్లి
వివిధసృష్టిరహస్యముల్ విప్పి చెప్పి
చేకొను మనస్సులను విమలీకరించి

అందఱు జీవులే మఱియు నందఱు కున్నవి క్షుత్పిపాస లా
యందఱు దుఃఖముకా సుఖము నందెడ రందఱు శ్రేష్ఠతస్పృహ
స్పృహితవృత్తులే పయిని వ్యాధులు నాధులు బిట్టమృత్యువుల్
కొ య కుండ్లి లేవటవె కొందఱ కివ్వ సమానధర్మముల్

మరియును జూడ మానవసమాజమునం దసమానధర్మముకా
నెలయును సర్వదా శశలనేరుపులందు బలాబలంబులం
బరువడిఁ జిత్తవృత్తులను వచ్చెడి విద్యలయందు దా నహం
కరణము స్వార్థముకా జననికాయమునందుఁ బ్రవృత్తిహేతునై

కూర్చి సమానలక్షణము కోరి విచారణ చేసినకా దనూ
ధర్మములందు భేదసముదాయము చింతవచేసినకా మనో
ధర్మములందు రెండు విరుదారులఁ జక్కఁగ నేర్పరించి యీ
మర్మము దాచ కేలవలె యౌపతి జీవిసుఖం బదైత్యుడై

పిడుగునకును బియ్యమునకు
నెడవక సమకూర్పరా దొకేమంత్రమ్ముకా
బిడు గడచుచు బియ్యమ్మో
యొడలిని రక్షించు మన సహో! పిడుగునుడి!

బ్రహ్మయగఁజేసి యందఱును బైకివిరాగను జీవితావకా
శములు సమానమం చనినఁ బాలు నొకో యధికార మెల్ల ను
త్తము లనుకొన్న వారికెకదా సమకూడుట జీవితావకా
శములు సమానమం చని వెసం గికురించుట యేలొ దీనులకా

కర్మ యున్నది జీవుఁడు కలఁడు తదను
గుణముగా సాగు సుఖదుఃఖకోటి జగతి
కడఁగి ప్రతివాఁడు మోక్షాధికారి కాదు
కదా ప్రతివాఁడు రాజ్యాధికారి కాదు

చాతురీచే వివేకమున శాస్త్రమహర్థ విగూఢవాక్య ని
 శ్లితము నీ జగద్దనుననీతి సహస్రముఖంబులక బరి
 స్ఫీముగాఁగ నొక్క ముడిపెట్టనలెక సహసా విస్మయం
 బాతరజీవకోటికి భయంకరమై యెసలారకుండఁగక

ఈమెయి తదహస్యముల నెన్నిజగంబున దైత్యబుద్ధి వ
 ల్లిన్ముదుగేహ వల్లి విమలీకృతముంబానరించి భారత
 శ్రీమతిగోని కూర్చు విచరించి ప్రజాభలజీవనంబు ధా
 రా మృదుశాంతిభావసుధురంబుగఁ దీర్చిన తీర్పు చూచుచు

పతి తనకోసమై విగహభావకృసుండయి వచ్చెడుక స్పృహ
 మతి యని వల్లికిం దెలిసి మానిని మానని మత్సరంబుచే
 బతికిని నండకుండఁ జను స్వామియు వల్లి పొనర్చు శక్తియీ
 తతి విని కాంచుచుక విరహతాపము ముమ్మడిగా నెసంగఁగక

ఒకయూరఁ గుండపోతలు
 మొకములు ముక్కులును గనులు మూఁసడ మహా
 చికము లవి పెల్లుగేగిన
 చకితాత్మయు వల్లి వదలఁజాలద యచటక

ఆ జాలిగుండె బాలిక
 పోఁజాలద యచట వదలిపో డనుచుఁ ద్వరా
 శ్రీజంఘానిదు స్వామియు
 వేఁదని కనె వల్లి హృదయవీధీమల్లిక

పరులకోసము దైన్యపడు భావమంతయు
 కనుబొమ్మలందునఁ గందలింప
 పరిచర్య సాధురూపము పొందినట్లుల
 నడచుచున్నట్టి యందంబు తెలుప
 ఇల్లెలు తనకోసమే చూచుచున్నట్లు
 కనులలోపలివెల్లు కానిపింప
 ఆత్మజీవితము సేవాగ్ర మన్నట్లుగా
 నడికట్టు క్రొత్తచిహ్నము నెరప

సర్వమును దైవ మన్నట్టి సన్నయాహ
 లేతచిహ్నారి నవ్యతూలిక రచింప
 బహుకృత ప్రార్థనాక్షుల పట్టు వల్లిఁ
 గన్గొనియె స్వామి నిలచి యేకాగ్రమతిని

తా నెదురుపోయి వల్లికిఁ గానిపింపఁ
 జరిగి మరి యొక్కయింటఁ గన్పించె నేమి
 యిప్పుడే వత్తు నంచు నే స్మృతివహించు
 వల్లి యాననబింబంబు తెల్లపోయె

తన యపచారము స్మృతి. ౨
 చ్చిన దుఃఖింబో జనంబు చెందిన యీ వ్యా
 ధినిగూర్చినట్టి దిగులో
 వసితామణి సరిహరించు వల్లభు సతనిక

అలఘుప్రీతుడు స్వామికూడఁ బరిచర్యాభావముంబూనిన
ట్టల నా వేసము వేసికొంచు నటు లిట్టుల్ పోవుచున్ దీనతా
చలితాస్యం డయినట్లుగా నభినయించక వల్లి కన్గొంచుఁ బే
రలుకక భర్తనుగూర్చి యిట్లనియె మర్యాదాకఠోరంబుగక

మనుజుల కష్టముల్ దివిజమండలికిఁ బరిహాసపాత్రముల్
మనుజులుమాత్ర మా దివిజమండలి నెప్పుడు నాశ్రయింతు రే
మనియెద వన్న స్వామి చెలియా! పటుకోపము సంహరింపవే
వనులను దేవ సేనయుఁ దపం బొనరించు ననుగ్రహరింపవే

తమ యాహారవిహారముల్ శుదితకున్ దవ్వై దురాచార సం
ఘములై కొల్చినక్షుద్రదేవతలుగాఁ గాంతామయుల్ భూపతిజల్
తమలో నున్న యనంత న న్నెఱుంగ రీ త్వ గ్ధంతసేవాపరా
కృమమున్ మిత్తురటంచు నవ్వె పృథువున్ శ్రాణచ్చటాభూతుఁడై

తన యోగవిద్యచేతను
జనముల దగు వ్యాధి మాన్చి జగతికి యోగా
సన విద్యయై వ్యాధినిరా
సనహతు వటంచుఁ జూపి స్వామియుఁ జనఁగా

పతివెంటంజనె బాల బాలకదళిప్రతంబు చెక్కిల్క సంత
గతి లేకక గతిలేక నూలఁ బతియుం గైబూని యా చెక్కిభుల్
బతిమాలక బహినులమిం బెరిగి యా పద్యాస్య సద్భాస్యమం
దహంభీరియఁ జొచ్చె హెచ్చిన యసూయాభావపర్యాప్తయై

రే నమృతాంశువేన్నెలలు తెల్లిన తొమ్మిద జన్నియాయుల
మానిని వల్లి రేదొలిసమాగమమైన యనంతరంబునం
దూనిన కిన్ సెజ్జవయి నొత్తిలి మంచముపై బల్లినా
నూని శయించ జట్టగొని యూచిన స్వయ విదల్చుచునుక

కృమముగ నేడ్చునొకి దిగక దిగ కంటి యమంబుబిడ్డ యా
కమలవిశాలలోచన మోకాటపు వేనలిపూలచెండు వి
భ్రమమున దూలి సెజ్జవయి రాలగ నూరుపుపుచ్చి యగ్గ దే
హమున నురంబు రాచిగొన నామె జగాచిబుకంబు నెత్తుమక

నెలత గుంట గుంట నీళ్ళు త్రాగితి
గాదె నిన్ను వెదుకగాను వచ్చి
మెరిసికట్టిచోట మెరివక మెరిసితి
మెరితి పేయియైన మిన్నులందు

నీకై మానుష భావమందితిగదే నీరేజవత్రేక్షణ
నీకై మానుషముక దృఢించితిగదే నీరేజవత్రేక్షణ
నీకై బూని దురామయంబుజనులక సేవించితిక వెజ్జెనై
వాకై సుంతి యనుగ్రహింపగదవే నాళిక కేళిదృశా!

ఓ సుకుమారచారువికచోత్పలలోచన! దేవసేన స
న్నాసిని యాదినుండియును నా డొక నీతినహించి యామె గై
సేసితి నీపముక సకిల చేతము పీఠము వాకు నన్ను స
న్నాసముపుచ్చుకో మృతదవా! మొగ మిట్టల ద్రిప్పి వత్తురా

అనుచు బలవంతముగఁ ద్రొప్ప నభిముఖముగఁ
జాన తనతల పతిరొమ్ములోన దూర్చెఁ
బతియుఁ జక్కిలిగింతల పడతి జఘన
కక్ష భాగంబులకా గలగలలు తెచ్చె

పరునడిఁ గొంతసేపటికి బ్రశ్నయభావము మీఱఁగాఁ బర
స్పరమును వార లిద్దఱుఁ బ్రసంగముచేయుచు పల్లి యిట్లనెకా
దిరిముగ మీ కుటుంబము యతివ్రజ మద్ది భయంబు నాకు నీ
చరణము లంటెదకా బరవసంబున నన్నుఁ క్షణించఁబోకువే

అనిన స్వామి యిట్లు లనియె నోసీ! యాత్మ
నేను దేవ సేన నైన విడువ
పడతి నిన్ను మేన వదలుదునే యంచుఁ
గొగిలించుకొనియెఁ గమలనేత్రీ

గంధర్వివోలె తెక్కలమీఁద నెగురుచు
దేవ సేనానామతీర్థ మొకఁడు
భారతీయప్రజా వైరాగ్యభావంబు
పాలించుచుండె శోభాపయోధి
యసురి సేనా మహాహంకార భావంబు
పక్షఝంకారమ్ము పారఁద్రోల .
కడఁగి పంచారించి కాలకంఠమహస్సు
నశ్వసీనమున పడాస్యదీప్తి

